

**Verksamhetsrapport för
budget- och skuldrådgivning i
Ragunda Kommun år 2020**

Sammanfattning

Verksamheten med budget- och skuldrådgivning, Bus, i Ragunda kommun bedrivs av en halvtidstjänst som inrättades 2019-02-01 och är placerad inom socialtjänsten. Budget- och skuldrådgivningen hjälper enskilda kommuninvånare med sin vardagsekonomi och sin skuldsituation. Budget- och skuldrådgivningen har följande skyldighet enligt 5 kap 12 § Socialtjänstlagen:

”Kommunen ska lämna budget- och skuldfrågor till skuldsatta personer. Denna skyldighet gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad”.

Verksamheten dokumenteras med hjälp av Konsumentverkets dataprogram Boss+. Materialet ur dataprogrammet Boss+ visar på statistik gällande antalet ärenden i verksamheten under perioden 2020-01-01 t.o.m. 2020-12-31. Denna rapport bygger till stor del på den statistiken.

Under 2020 har 30 nya ärenden kommit in. Den största andelen rådsökanden är i åldern 50-65 år. Under 2020 har kommunen hjälpt 11 st rådsökande att ta fram och skicka in en ansökan om skuldsanering.

Många rådsökande är pensionärer med låg inkomst men även de som hamnat utanför det sociala skyddsnätet och har låg sjukersättning eller ekonomiskt bistånd. De som tappat kontrollen över sin ekonomi är också en vanlig kategori.

Rådgivningen rymmer allt från samtal per telefon där man hänvisar till andra samhällsresurser till långvariga kontakter inför exempelvis en skuldsanering. Kontakterna vid skuldsanering och frivilliga uppgörelser kan också bestå under flera år och omfattar både stödjande samtal och konkret praktisk hjälp i pressade ekonomiska situationer. Rådgivningen syftar till ekonomisk rehabilitering och till att förebygga ekonomiska problem i hushållen framöver.

Den förebyggande verksamhet som ingår i arbetsuppgifterna har bestått av informationstillfällen för deltagarna på AMI som har vad de kallar inneveckor med olika föreläsningar, Bus har deltagit vid två tillfällen och det har varit två olika föreläsningar, den ena om ”Vart tar pengarna vägen” och den andra om ”skulder”.

Budget- och skuldrådgivaren har även haft kontakt med skolan för att komma till framförallt nionde klass och föreläsa, tyvärr har detta fått skjutas på framtiden på grund av pandemin.

1. Bakgrund och mål

Kommunen har enligt 5 kap 12 § socialtjänstlagen en skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer.

”Med budget- och skuldrådgivning avses att invånarna ska ha tillgång till kvalificerad rådgivningsverksamhet. Kommunerna måste därför förvissa sig om att rådgivarna har den utbildning och erfarenhet som krävs för uppdraget samt att de ges möjlighet till regelbunden fortbildning. Kommunerna måste även se till att rådgivningsverksamheten har sådan kapacitet att en hjälpsökande kan få bistånd utan oskäligt dröjsmål. En gäldenär måste snabbt få hjälp att t.ex. ansöka om skuldsanering eller att på annat sätt erbjudas stöd för att lösa sina ekonomiska problem.

Skuldsanering eller F-skuldsanering behöver inte vara en lämplig lösning på alla överskuldsatta personers ekonomiska svårigheter. Trots detta bör frågan om skuldsanering alltid väckas tidigt under rådgivningen för att en eventuell ansökan snabbt ska kunna ges in.

Skyldigheten gäller även om den skuldsatte är föremål för ett pågående förfarande om skuldsanering eller F-skuldsanering. På samma sätt som hittills ska kommunerna erbjuda hjälp under hela skuldsaneringsförfarandet, dvs. även under löptiden för en betalningsplan. Av bestämmelsen framgår att rådgivning ska lämnas till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad. Även de gäldenärer som beviljats skuldsanering utan betalningsskyldighet, s.k. nollbeslut, har rätt till rådgivning. Under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en skuldsanering är avslutad bör budget- och skuldrådgivarna vara aktiva i sin kontakt med gäldenären”. (Sidan 276 i propositionen 2015/16:125)

Målet för verksamheten är:

- *Att rehabilitera skuldsatta personer och att stärka hushållens resurser och öka deras möjligheter att leva ett självständigt liv.*
- *Bedriva budget- och skuldrådgivning med målsättning om en ordnad ekonomi för att klara sin egen försörjning och bli skuldfri på sikt.*
- *Budget och skuldrådgivningen ska göra det möjligt för ett antal kommuninvånare att få en stabilare ekonomi.*
- *Antalet hushåll i långvarigt beroende av försörjningsstöd ska minskas.*
- *Budget- och skuldrådgivningen ska erbjuda varje invånare individuell rådgivning och invånarens behov ska styra valet av insats.*
- *Genom samverkan med andra yrkesgrupper ge behovsanpassad rådgivning i syfte att invånaren ska få en bättre ekonomi.*
- *Att sprida ekonomisk kunskap till vissa utvalda målgrupper.*
- *Att lämna kvalificerade rådgivning i skuldsaneringsärenden.*
- *Att erbjuda tid till alla rådsökande inom två veckor.*
- *Att genom förebyggande arbete gentemot de prioriterade grupperna sträva efter att ge kunskaper så att de i egenskap av konsumenter ska kunna använda sina resurser på bästa sätt och ha en hållbar privatekonomi.*

Rådgivningen anpassas efter den sökandes behov och kan bestå av allt från telefonsamtal med råd och stöd i ekonomiska frågor till kontakter som sträcker sig över en lång period. När kontakten sker över längre tid gäller det ofta råd och stöd gällande så kallade frivilliga uppgörelser med fordringsägarna eller skuldsanering enligt lag. Pågående skuldsaneringar och frivilliga uppgörelser har alltid förtur.

Genom verksamheten med budget- och skuldrådgivning kan man se vinster för kommunen, t.ex. att försörjningsstödet minskar och genom att den enskilde konsumenten blir motiverad att få en egen försörjning. Ytterligare en vinst är att den enskilde konsumenten dessutom åter kan bidra till samhällsekonomin. Målet är att den enskilde konsumenten ska få en ekonomisk rehabilitering på både kort och lång sikt.

I de flesta ärenden handlar det om att slutligen hitta långsiktiga lösningar på ekonomiska problem. Lösningarna kan vara av många olika slag alltifrån budgetrådgivning till mer omfattande frivilliga uppgörelser och skuldsanering.

De faktorer som bedöms som särskilt viktiga när det gäller arbetet mot en framtida skuldfrihet för den sökande är att han eller hon är motiverad till förändring och är redo att anpassa sig till de krav som lagstiftningen ställer. Det kan gälla till exempel byte av bostad till en billigare om det är möjligt, att inte ta några nya lån eller krediter eller att reda ut gamla skönstaxeringar.

Många skuldsatta är i stort behov av stöd under såväl den utredande processen som under och efter själva skuldsaneringen och det är då betydelsefullt att personen har ett fungerande nätverk omkring sig. Arbetet består till stor del av motiverande och stöttande samtal med de sökande som många gånger är både uppgivna och stressade. Ur ett folkhälsoperspektiv bedöms detta vara viktigt då ekonomisk stress är en faktor som kan påverka hälsan negativt.

Konsumentverket tillhandahåller från och med 31 december 2016 rekommendationer för budget- och skuldrådgivningen som är framtagna på uppdrag av regeringen. Tillsynsmyndighet är Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

2. Verksamheten

Budget- och skuldrådgivning utgör socialtjänst oavsett i vilken del av den kommunala verksamheten som tjänsten erbjuds. I vår kommun sorterar verksamheten under Individ-och familjeomsorgen, stöd-och omsorgsförvaltningen och ytterst under kommunstyrelsen. Kontoret är placerat centralt i kommunens lokaler.

De flesta ärenden gäller hjälp att ansöka om skuldsanering. 11 stycken skuldsaneringsansökningar har skickats till Kronofogden via Bus och 6 st av dessa har beviljats skuldsanering, och 2 st har inletts. Enligt KFM:s statistik har 12 st skuldsaneringar inkommit under första halvåret 2020, vilket betyder att det finns en person som har valt att skicka sin ansökan själv. För andra halvåret 2020 finns ej ännu någon statistik från KFM. De har haft ca 7-8 månaders väntetid på handläggning så många ärenden som skickats in under 2020 blir handlagda 2021.

Det har även varit ett flertal ärenden där rådsökanden endast behövt budgetrådgivning eller annat stöd när det gäller ekonomin.

Broschyr med information om budget- och skuldrådgivningen är framtagen och finns utlagd på olika serviceinrättningar runt om i kommunen. Informationen finns även att hitta på kommunens hemsida. Budget- och skuldrådgivaren ingår i ett länsnätverk samt i ett utvidgat regionalt nätverk.

Budget- och skuldrådgivaren har deltagit i Konsumentverkets BUS-dagar via Zoom tillsammans med Ifo-chef Gun Valli. BUS-dagarna var ett seminarium över tre dagar med mycket lärorik information om olika ämnen, däribland spelmissbruk. Rådgivaren har även deltagit i det regionala nätverket i Jämtland/Härjedalen via teams. Budget- och skuldrådgivaren har även deltagit vid Ifo:s handledningar.

3. Insatser och resultat

Inom budget- och skuldrådgivningen följer vi särskilt upp antal ärenden där budget- och skuldrådgivningen bidrar med ett aktivt stöd. Övriga insatser och resultat som följs upp är det förebyggande arbetet, frivilliga uppgörelser telefonrådgivning samt kötid.

Antal ärenden

Alla ärenden läggs in i dataprogrammet Boss+ som Konsumentverket tillhandahåller.

Under året har 30 nya ärenden kommit in, påbörjats och 5 avslutats. Vid årets slut fanns 25 pågående ärenden.

De flesta, ca 65 procent, av de sökande fick kontakt med budget- och skuldrådgivningen genom eget initiativ. De har också hänvisats från bank och socialtjänst.

I flertalet av ärendena gjordes i snitt 1-2 besök hos rådgivaren. Vilket har inneburit att det varit ca 50 besök under året. Tidsåtgången var i genomsnitt ca 10-15 timmar per avslutat ärende men varierat. Ärenden där frivilliga uppgörelser nåtts med fordringsägare är ofta komplicerade och har ofta längre handläggningstid. Sett i större perspektiv är detta arbete resursbesparande genom att stora vinster görs för samhället och den skuldsatte om ekonomiska problem. 3 st har avbrutit rådgivningen.

Skuldsanering

Under 2020 har kommunen hjälpt 11 radsökande att ta fram och skicka in en ansökan om skuldsanering. Under samma år har 6 personer fått sin ansökan beviljad, och 2 st har inletts medan 1 person fått avslag på sin ansökan.

Arbetet med att stödja radsökande med skuldsaneringar har även omfattat stöd med att hjälpa några personer med kompletteringar på ansökan.

Frivilliga uppgörelser

Att få till stånd frivilliga uppgörelser med fordringsägare är viktigt, särskilt i ett tidigt stadiet av skuldsättning. Det kan även gälla sådana som varit skuldsatta länge men som inte kan eller inte vill beviljas skuldsanering enligt lag. Arbetet med frivilliga uppgörelser är dock ett tidskrävande arbete. Under 2020 har budget- och skuldrådgivningen hjälpt 1 person med omräkning av pågående frivillig uppgörelse, och 1 person med avbetalningsplan. De vanligaste frivilliga uppgörelserna är avbetalningsplaner eller en engångsinbetalning av en del av skuldbeloppet (så kallat ackord).

Utåtriktat och förebyggande arbete

Under år 2020 har det förebyggande arbetet omfattat 2 st föreläsningar på AMI. När det gäller skolan var planen att besök i årskurs nio under vårterminen 2020 men på grund av rådande läge med covid-19 har detta inte gått att genomföra. Det planerade förebyggande arbetet omfattar 30 arbetstimmar inklusive för- och efterarbete.

Konsumentverkets informationsfolder om budget- och skuldrådgivning samt broschyrerna "Går din ekonomi inte ihop?", "Budget- och skuldrådgivning – när du behöver få ordning på din ekonomi" på enkel svenska och "Koll på pengarna". Flera av broschyrerna har använts på olika språk i de förebyggande insatser som budget- och skuldrådgivarna medverkat i. Broschyrer Bus har även funnits tillgängliga på t.ex. kommunens bibliotek och på socialförvaltningen samt på hälsocentralen.

4. Skuldsättning - ett stort samhällsproblem

Överskuldsättning är ett stort problem både för samhället och för dem som drabbas. Problem med skulder kan leda till eller förvärra psykisk och fysisk ohälsa, vilket även kan drabba anhöriga, inte minst barn.

I Sverige 2020 fanns det drygt 402 000 personer med minst en obetald skuld hos Kronofogden. Nästan 100 000 av dem hade löneutmätning.

Löneutmätning innebär att om personen med skulder hos Kronofogden inte kan betala sina skulder kan Kronofogden utmäta lönen. Det innebär att en del av lönen dras av varje månad för att betala skulderna. Det finns flera

saker som påverkar vilket belopp som kan tas i löneutmätning. I Kronofogdens utredning för att komma fram till beloppet som ska dras av lönen tar de bland annat hänsyn till hur stora inkomster personen och övriga i hushållet har, om det finns barn i hushållet och vilka kostnader de har för t.ex. bostad och barnomsorg.

Ett löneutmättningsbeslut har ingen direkt borte gräns utan det gäller så länge personen har en skuld och har en tillräckligt stor inkomst. Ca 200 000 barn lever i en familj med skulder hos Kronofogden.

5. Skuldsättning i Ragunda kommun

Personer med skulder hos Kronofogden.

2020 fanns det 241 st skuldsatta personer i kommunen som hade minst en obetald skuld hos Kronofogden, totala skuldbeloppet är 57 517 270 kronor. 150 st av de personerna är män och 91 st är kvinnor. Flest antal personer med skulder hos Kronofogden återfinns bland personer 55 år och äldre. Antalet fysiska personer som är skuldsatta (18 år och äldre) i förhållande till befolkningen var 5,7 % vilket är den näst högsta siffran i Jämtlands län. Motsvarande siffra för 2019 var 4,9%. Denna siffra för 2020 totalt i Sverige var 3,8 %.

Personer med löneutmätning

86 personer hade 2019 löneutmätning till Kronofogden. 23 st av dessa var över 65 år. Finns ännu ingen nyare statistik att inhämta.

Personer med skuldsanering

Under år 2019 hade 30 personer i kommunen pågående skuldsanering hos Kronofogden. Finns ännu ingen nyare statistik att inhämta.

6. Vem söker stöd och råd i Ragunda kommun?

För att ge en bild av vilka som söker kommunens stöd och hjälp i ekonomiska frågor presenteras statistik ur Boss+. Nedanstående underlag visar vilka vi når och på vilket sätt de hittar till rådgivningen

Antal och ålder

Budget- och skuldrådgivningen arbetade med sammanlagt 30 ärenden under året. Av dessa var 15 män och 15 kvinnor. De flesta sökande fanns i ålderskategorin 50 år och uppåt. Antalet skuldsatta personer över 65 år ökar, de flesta har haft skulder hos Kronofogden i många år. Pensionärer har nästan dubbelt så stora skulder som de under 65 år, en stor del av skulderna är räntor. Löneutmätning eller skuldsanering är vanligt bland äldre med skulder. Allt fler pensionärer över 80 år har fått sin första skuld hos Kronofogdemyndigheten de senaste åren. Med ökat stöd från omgivningen skulle många kunna undvika att skulderna skickas till myndigheten.

Andelen unga (18-25år) som sökte råd och stöd var få vilket är intressant eftersom det enligt Kronofogdens statistik finns unga skuldsatta i kommunen.

Kompletterande uppgifter

Ingen av de rådsökande under det gångna året hade god man eller förvaltare. Det var heller ingen som bedrev näringsverksamhet bland de rådsökande dock har flera tidigare bedrivit näringsverksamhet.

Skulder

Som skulder räknas lån eller andra fordringar som helt eller delvis inte kan betalas. De flesta har förfallit till betalning och är föremål för utmätning hos Kronofogden. Studielån som inte förfallit till betalning ingår inte och heller inte lån till den egna bostaden om hushållet betalar räntor och amorteringar.

De mest förekommande skuldtyperna är konsumtionskrediter.

7. Slutsatser och förslag till utveckling

Utveckling

- *Inför 2021 ska vi göra insatser för att nå ungdomar genom samarbete med högstadierna i kommunen.*
- *Vi planerar fortsatta föreläsningar på AML, syftet är att nå de grupper de arbetar med för att de ska lära sig mer om privatekonomi och konsumentkunskap.*
- *Vi kommer att sprida Konsumentverkets broschyr "Går din ekonomi inte ihop" på platser där ungdomar och de identifierade riskgrupperna finns.*
- *Planer finns att även kunna nå ut till pensionärsföreningar genom att få komma ut till dem för att ge information.*

Utmaningar inför framtiden

Enligt KFM.s statistik för 2020 lever 9,3% av alla barn i Ragunda kommun mellan 0-17 år i hushåll där minst en förälder har skulder hos KFM eller har pågående skuldsanering.

Utmaningen är att nå ut med information om budget- och skuldrådgivning till individer och grupper i samhället där det finns ett behov av information.

Konsumentverkets rekommendationer: Under 2021 verka för att uppfylla Konsumentverkets rekommendationer som publicerades 31 december 2016.